

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

- Redactie : H. Bronkhorst
E.J. Heun-ten Holt
J. Kruidenier
R. Uileman
- Typewerk : T. Biemans.
- Redactie-adres : E.J. Heun-ten Holt, Bilderdijk-
laan 19, 3743 HR Baarn, tel.
02154 - 18757.

De Historische Kring "Baerne" stelt zich ten doel het bestuderen van en belangstelling kweken voor geschiedenis in het algemeen en van Baarn in het bijzonder. Zij tracht dit doel te bereiken door middel van het organiseren van lezingen, excursies, tentoonstellingen en het uitgeven van een eigen tijdschrift.

Naast deze algemene activiteiten bestaat de mogelijkheid toe te treden tot de volgende werkgroepen:

1. Werkgroep Archeologie
Inlichtingen: J.W.A.A. van der Laan, De Schoener 12,
3742 HD Baarn. Tel. 02154 - 11656.
2. Werkgroep Archiefonderzoek
Inlichtingen: H.M.M. van Vugt, De Sav. Lohmanlaan 5,
3741 TW Baarn. Tel. 02154 - 15766.
3. Werkgroep Interviews en Reportages
Inlichtingen: J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet, Prof.
Meijerslaan 10, 3741 XH Baarn. Tel. 02154 -
20161.
4. Werkgroep Oudheidkamer
Inlichtingen: W. v.d. Hoek-Baas, Burg. Penstraat 4,
3741 AH Baarn. Tel. 02154 - 21470.

I N H O U D

1. De Historische Kring Baerne Vijftien Jaar
2. Fotoreportage
3. Trein 8.28: Herstellingsoord Roosterhoeck
4. Uit het dagboek van een dertien jarig meisje uit Amsterdam
5. "Zeg maar Joop"
6. Ingezonden
7. Het medelijden van Donald Duk

VAN DE REDAKTIE

Wat is er afgelopen 15 jaar veranderd in Baarn? Dat is erg veel. Er verdwenen dierbare plekjes zoals, ik noem maar een voorbeeld, de..... kleuterschool "Lenteleven".

Gewapend met een camera zijn we het dorp ingetogen en hebben de opgevulde gaten op de foto vastgelegd. Zo en passant hebben wij ons toestel gericht op dorpsgezichten die nog bewaard gebleven zijn. Samen met oude foto's geeft deze fotoreportage een beeld van Baarn toen en nu.

Het bestuur en de redactie wensen U allen prettige Kerstdagen en een Gelukkig Nieuwjaar.

DE HISTORISCHE KRING BAERNE VIJFTIEN JAAR!

Een derde lustrum van een bloeiende vereniging met een respectabel aantal leden, een voortreffelijk programma van activiteiten en een interessant ledenblad! Een kring die in de vijftien jaar van zijn bestaan ruimschoots een plaats en erkenning in de Baarnse gemeenschap veroverd heeft en de toekomst met vertrouwen tegemoet kan zien!

Dat stemt tot vreugde en tot dankbaarheid, niet op laatste plaats ook voor hen die vijftien jaar geleden de eerste stappen zetten om de impasse te doorbreken die rond de organisatie van de plaatselijke geschiedbeoefening gegroeid was. Enkele jaren tevoren namelijk had het Gemeentebestuur besloten de toen bestaande Gemeentelijke Commissie voor de Oudheidkamer op te heffen omdat er geen daadwerkelijke belangstelling van de Baarnse bevolking bleek te bestaan, zoals het minimale bezoekersaantal van het 'museum' aantoonde, -nog geen vijf per jaar-, terwijl een poging van de commissie om een vereniging van vrienden van de Oudheidkamer van de grond te krijgen totaal mislukt was. Daarmee kwam een einde aan de toegankelijkheid en aanvulling van de historische verzameling en aan enige vorm van organisatie die stimulerend en ordenend op het terrein van de plaatselijke geschiedenisbeoefening zou kunnen werken.

Pogingen om langs een andere weg een oplossing te vinden stuitten af op de steeds terugkerende reactie: "daar is immers toch geen belangstelling voor in Baarn".

Toch is er tenslotte een doorbraak gekomen. De spoorwegfeesten in 1974, onder het motto "Honderd jar'n een spoor in Baarn", toonden aan dat er in ons Baarn wel degelijk enthousiasme voor velerlei initiatieven te vinden was. De algemene stemming leek rijp voor een hernieuwde poging waarbij de knelpunten uit het verleden vermeden zouden moeten worden: geen min of meer ambtelijke Commissie voor de Oudheidkamer meer, maar een vrije vereniging met

eigen aktiviteiten, en geen herstel van een 'museum', maar wel incidentele thema-tentoonstellingen. Een dergelijk plan werd voorgelegd aan en besproken met de toenmalige wethouder mevrouw de Leeuw-Mertens die onmiddellijk haar steun toezegde. Juist in die eerste fase was het van grote betekenis te weten dat van gemeentezijde medewerking en belangstelling verwacht mocht worden. Haar aanmoediging legde bij het besluit een poging te wagen een niet gering gewicht in de schaal. Daarvoor is de Kring haar veel dank verschuldigd. U weet het, de poging is gedaan en, vandaag terugkijkend over een periode van vijftien jaar, kunnen we met gerustheid zeggen: "en geslaagd". Dat resultaat is te danken aan de werkzaamheid, de toewijding en de belangstelling van bestuurderen en leden. Moge over de toekomstige jaren hetzelfde gezegd kunnen worden, zodat in volgende annalen steeds zal worden aangetekend:

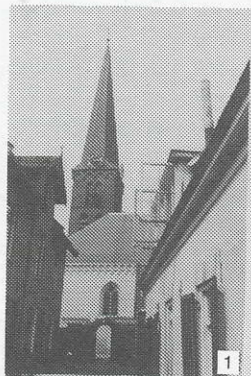
"IN BAARN BLOEIT EEN HISTORISCHE KRING"

Collard.

Mr. C.C.M.Collard is erevoorzitter en oprichter van de Historische Kring Baerne.

Wat De laatste **15** Jaar o^a Ver dween

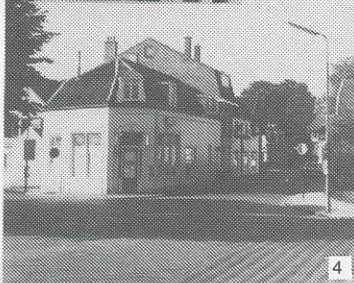
1

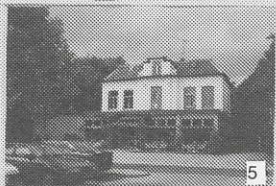
2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

1. ROND DE PAULUSKERK

2. OOSTERSCHOOL

3. HUISJE OUDE BEGRAAFPLAATS

4. HOEK BOSSTRAAT

5. ASTORIA

6. BAARNS LYCEUM

7. BADHOTEL

8. RUSTOORD

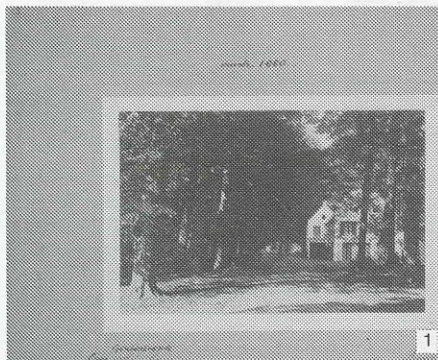
9. AMALIA KLEUTERSCHOOL

10. SOPHIAWOLDE

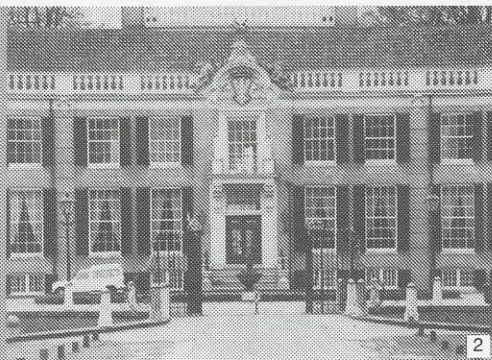
11. LENTELEVEN

wat er bleef

1

2

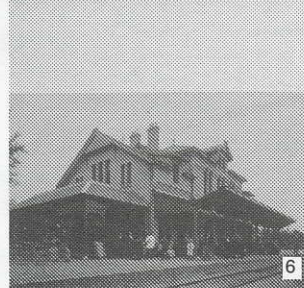
3

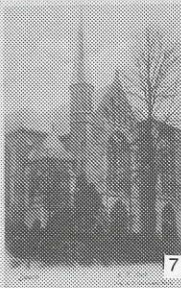
4

5

6

7

8

1. RESTAURANT GROENEVELD

2. KASTEEL GROENEVELD

3. RUSTHOEK

4. ALCMARIA

5. VELDHEIM

6. BUURTSTATION

7. NICOLAAS KERK

8. BLOEMSWAARD

wat er kwam

1. HEMA

2. VOORMALIG TERREIN LENTELEVEN

3. BOSSTRAAT

4. ARCADE

5. CRESCENDO

6. DE LEUNING

7. CAFÉ ROYAL

8. WALDHEIM

9. ALCMARIA TERREIN

10. IN DE LUWTE

11. RESIDENCE

12. TERREIN RUSTOORD

13. PRINS HENDRIKLAAN

14. BRINK

15. DE SPEELDOOS

TREIN. 8.28: Herstellingsoord Roosterhoeck

Baarn

Kleuterhuis vereeniging trein 8 28.

"Nou, écht leuk vond ik 't er niet. We werden nogal spartaans aangepakt hè; met alleen je onderbroekje aan door het bos hollen. En dat ook in de herfst. Overal stonden de ramen open, ook op de slaapzaal.'t Zal wel vreselijk gezond geweest zijn en zo, maar leuk, nou nee. Maar als kind heeft het wel veel indruk op me gemaakt. Hoe oud was ik helemaal, een jaar of vier. En dan zo lang van huis, in mijn geval twee maal zes weken achter elkaar. Zes weken was de gewone termijn, maar ik had kinkhoest opgelopen, misschien wel door al dat gezonde wandelen, en daarom moest ik nog eens zes weken extra blijven. Ik denk dat ik er best een beetje eenzaam was. Ik huilde tenminste altijd verschrikkelijk als ik m'n moeder na het bezoek weer met de bus weg zag rijden. Eigenlijk had ze me graag mee naar huis genomen, maar dat ging natuurlijk niet." Woorden van Loes, een voormalig "Amsterdams bleekneusje," dat in de jaren dertig naar Baarn kwam om aan te sterken. Zij werd ondergebracht in het

kleuterherstellingsoord van de STICHTING TREIN 8.28., "ROOSTERHOECK", een markante villa aan de Amsterdamsestraatweg hoek Generaal Van Heutzlaan. Waarom kwamen kleine Amsterdammertjes uitgerekend naar Baarn? En wat is de "Stichting Trein 8.28"? Zoals bekend kwam de eerste treinverbinding tussen Amsterdam en Baarn tot stand in 1874. Tot dan was Baarn een tamelijk vergeten en onbetekenend dorp. Bossen waren er wel en veel frisse buitenlucht. Met het spoor arriveerden de welgestelde Amsterdamse zakenlieden, bankiers en andere mensen in goede doen. Eerst kwamen ze alleen zondags een kijkje nemen, in gezelschap van hunne echtgenotes en kroost, maar al spoedig zagen zij de waarde van de omgeving in. Niet alleen als dagjestourist, maar ook als investeerder!

Flinke stukken grond kochten zij aan en lieten daar schitterende buitenverblijven op bouwen, geschikt om de zomermaanden in door te brengen.

's Winters werd de boel afgesloten, en er bleef een huisbewaarder op de spullen passen en het hele gezin, inclusief het bedienend personeel, vertrok weer naar Amsterdam. De heren konden hun zaken niet de hele zomer verwaarlozen en dus reisden ze heen en weer met de trein, een buitengewone luxe in die dagen. Erg vroeg hoefden ze echter niet op hun werk te zijn, dus namen ze de trein die om 8.28 uur uit Baarn vertrok.

Vele jaren ging dat zo. Men kende elkaar, er werden zakengesprekken gevoerd, afspraken gemaakt, men besprak de politiek en maakte zich zorgen. Zorgen over de gezondheidstoestand van de Amsterdamse jeugd. De industriële revolutie had velen van het platte land naar de stad gelokt in de hoop er een baantje te vinden in de een of andere fabriek.

De woningnood was schrijnend, er heerste armoede, ondervoeding, alcoholisme, werkloosheid en ziekten zoals TBC. De schaarse huisvesting was erbarmelijk van kwaliteit evenals de sanitaire voorzieningen, indien aanwezig. Kinderarbeid was een normaal verschijnsel en de "bevoordeelden" die werk hadden, werkten 16 uur per dag onder bar slechte omstandigheden. (Die lange werkdagen waren mogelijk door de

toepassing van de gasverlichting!)

Al met al reden genoeg om zich bezorgd te maken over de gezondheidstoestand van de Amsterdamse bevolking in het algemeen, en die van de kinderen in het bijzonder.

De passagiers van trein 8.28 uur praatten niet alleen, ze deden ook wat. In 1903 sloegen ze de handen ineen en richtten de "Stichting trein 8.28" op. Doelstelling van de stichting: "de uitzending en verpleging bevorderen van" (wat toen werd genoemd) "ziek-zwakke en prae-tuberculeuze kinderen."

Een uniek initiatief, zeker voor die dagen waarin het begrip "sociale voorzieningen" nog niet was uitgevonden. Het zou immers nog zo'n zeventig jaar duren voor de "welvaartsstaat" een feit werd.

In 1910 en 1924 werden er panden aangekocht en geopend in Soest, beide met een capaciteit van veertig bedden en bestemd voor logeetjes in de leeftijd van zes tot dertien jaar.

(Dat het tweede Soestse pand pas in 1924 geopend werd, is ongetwijfeld een gevolg van de eerste wereld-oorlog.)

Daarna volgde al spoedig de opening van een Zeehuis in Petten, geschikt voor zestig kinderen en in het jubileumjaar van de Stichting (1928) werd Roosterhoeck in Baarn ingewijd. Hier werden kleuters opgenomen van drie tot zes jaar. Veel hoogwaardigheidsbekleders kwamen naar Baarn om de opening bij te wonen, zoals minister Slotenmaker de Bruïne (departement arbeid), directeur-generaal Lietaert Peerholte (volksgezondheid), burgermeester De Vlugt, de directeur gemeentelijke geneeskundige dienst Dr. Heijermans, beiden van Amsterdam, en eerste Kamerlid Ossendorp.

Dat de kinderherstellingssoorden duidelijk in een behoefte voorzagen, blijkt wel uit het 28ste jaarverslag van de stichting waarin vermeld wordt dat in de periode 1931-1932, alleen al in "Roosterhoeck", 353 kinderen waren opgenomen. Voor de exploitatie was geld nodig. Veel geld, dat door particulieren bijeen werd gebracht. Voor extraatjes werd een beroep gedaan op de plaatselijke bevolking.

Zo schrijft de directrice van "Roosterhoeck" in de Baarnsche Courant van 30 december 1929, een dankbetuiging aan de Baarnsche ingezetenen, de vele onbekende gevers en geefsters, die haar en het Personeel op milde wijze terzijde hadden gestaan en met fijne kiesheid hunne gaven hadden geschonken en steun verleend bij de verwezenlijking van de plannen, nl. "zoo goed mogelijk de intieme vreugde van het eigen gezin weer te geven in een gezellig Sint Nicolaas en een heerlijk Kerstfeest voor onze drie tot zes-jarigen."

Loes kan het zich goed herinneren: "Ik weet nog dat ik 't een beetje flauw vond van Sinterklaas. Thuis, in Amsterdam, hadden mijn broertje en zusjes van die mooie suikerbeesten gehad, roze, oranje, wit, je weet wel, en ik kreeg een puzzeltje van karton. Wel leuk natuurlijk, maar ja, 's was toch niet te vergelijken. Heel moeilijk te begrijpen als je pas vier bent. 't Was een rot-tijd, crisis, oorlogsdreiging, mijn ouders hadden 't niet breed, m'n vader was werkloos, en dan nog één zo'n ukkie (van de vier), helemaal in Baarn. M-n vader kwam me door de week wel eens opzoeken. "Even" op de fiets heen en terug, moet je nagaan. Tja, het is voor hun ook heel moeilijk geweest. Nee, vriendjes of vriendinnetjes heb ik er niet aan over gehouden. 'k Denk dat we daar nog te jong voor waren en zoals ik al zei, we waren er met z'n allen nogal alleen. Ja, ik ben uiteindelijk wel in Baarn komen wonen, leuk dorp, prachtige omgeving, maar ja, toen was "Roosterhoeck" allang afgebroken....."

Dat de kleuters op "Roosterhoeck" een wat geïsoleerd bestaan leden, wordt bevestigd door de voormalige burens van het kindertehuis: "Wij woonden er inder-tijd recht tegenover, maar we merkten niets van die kinderen. We zagen ze alleen als ze door het bos wandelden, keurig in de rij. Nee, we speelden niet met elkaar, 'k denk niet dat 't verboden was of zo.

maar het gebeurde niet. 't Was gewoon niet bij je opgekomen. Ja, achteraf denk ik dat ze misschien toch wel een beetje eenzaam zijn geweest."

Hoelang "Roosterhoeck" dienst heeft gedaan als kindertehuis, is niet met zekerheid te zeggen.

Tijdens de tweede wereldoorlog heeft het huis in-kwartiering gehad. Achtereenvolgens zaten er Duitsers en Canadezen. Het eens zo statige pand werd totaal uitgewoond. Na de oorlog kwamen er zowel landelijk, als ook in Amsterdam andere hulpverlenende instanties van de grond.

Vakantiescholen, openluchtscholen, Jantje Beton, schoolmelk, schoolgezondheidszorg ("pietenzuster", de schooldokter, "tbc-pleister") en nog veel meer.

De behoefte aan particuliere tehuizen als van Stichting Trein 8.28 verminderde. Ook het financiële aspect speelde een rol. "Roosterhoeck" is nooit herbouwd, in tegendeel, eind jaren zestig maakte de slopershamer een einde aan zijn eens zo roemvol bestaan. De vrijgekomen ruimte werd benut om een complex servicéflats te plaatsen.

Het enige dat nu nog herinnert aan de vervlogen tijden is de naam: "ROOSTERHOECK".

Waarom Baarn geen monument heeft ter nagedachtenis aan de oprichters van Stichting Trein 8.28?

De oprichters zijn niet bekend. Tenminste niet bij de redactie van de Historische Kring Baerne.

Uit gegevens van het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage blijkt dat de Stichting niet is geregistreerd.

Registratieplicht voor Verenigingen en Stichtingen werd pas per 1 januari 1957 van kracht.

Mocht u als lezer van Baerne weten wie de oprichters waren, dan houden wij ons van harte aanbevolen.

Rest mij alle mensen die in hun geheugen en privé-archieven hebben gegraven om mij aan informatie te helpen, van harte te bedanken voor hun moeite.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN DERTIEN JARIG MEISJE UIT AMSTERDAM

Een logeerpartij bij haar grootmoeder en tantes te Baarn van 3 tot en met 6 januari 1919. Ze reisde per trein van Amsterdam naar Baarn in een dames-coupé derde klas.

3 Januari " Ik zit op 't oogenblik in de trein. Naast mij zit een mevrouw met 3 kinderen. De oudste geloof ik had pepermuntjes van d'r tante gekregen en haalde ze net zo lang voor den dag tot er drie op de grond rolden. Ze mocht ze niet meer opeten. Erg rumoerig. Verder een mevrouw tegenover me die niets zegt, want ze is alleen. Verder nog één die telkens zit te glimlachen en verder nog een mevrouw met een heel klein kindje dat aan d'r

*Lenie in
de trein
(Mevrouw zei dat het
denk aan de klas)*

oor is geopereerd en die pas d'r vader is gaan begraven. Ze is bang in de trein want ze ging altijd met de boot. We zijn in Weesp op 't oogenblik en gaan nu net weg. We zijn nu pas geloof ik die gevaarlijke brug over gegaan waar dat groote ongeluk is gebeurd. De kinderen passen op 't oogenblik elkaars hoeden en de een heeft de andere 't haarlint uit getrokken.

We zijn nu in Bussum de

familie met de 3 kinderen is er uit. Eventjes nog brak 't jongetje de punt van een mevrouw d'r paraplu. 't Meisje zei "kijk jongens daar heb je de toren, daar heb je hem warempel zonder ongelukken

zijn ze eruit gekomen". We zijn nu nog met z'n vieren en en met z'n vijfen als je het kleine kindje meerekent. 't is nu ongeveer 10 voor 12. Ik ga naar Baarn fijn. De juffrouw met 't jongetje moet in Kesteren een heele tijd wachten, van die andere 2 weet ik niets behalve dat van één haar paraplu-punt gebroken is. In Hilversum zullen er wel meer menschen in komen denk ik. Deze trein gaat naar Roermond. Ik ben uit verveling daar ik alleen ben dit maar op gaan schrijven. 't Is nu heel wat rustiger dan daarnet. Alleen hoor je af en toe geknor van het kleine kindje. Daar gaat het fluitje voor Hilversum. Van Hilversum naar Baarn is het 8 minuten, dus ik ben gauw uit mijn lijden verlost. De juffrouw met de gebroken punt is er uit, er zijn geen menschen in ge komen. Ik schei d'r uit en pak m'n boeltje in " Verder is er in de trein niet veel gebeurd. In Baarn ging er nog een juffrouw uit en ik natuurlijk. Toen waren er nog alleen de juffrouw met 't kindje en nog een verlaten pepermuntje onder de bank. Tante Mien kwam mij van de trein halen.

4 Januari. Bezoek aan Huis ter Heide, een blinden inrichting. "Eerst met het treintje van 1 uur naar Bilthoven, en daar een uur gewandeld, heerlijk prachtig weer en een mooie omgeving. Toen met een ander treintje naar Huis ter Heide. Erg aardig al die kindertjes niet ouder dan 11 jaar denk ik. je merkte het niet eens dat ze blind waren, want ze speelden zoo aardig en zaten te breien en te lezen van brailleschrift natuurlijk. Alleen waren de oogen van de meesten een beetje akelig. Ik begrijp niet dat ze met spelen niet tegen elkaar aan loopen en toch gebeurde dat niet. ik heb ook de slaapzalen gezien leuk die kleine bedjes met allemaal roode dekentjes. Er was ook een aardig klein jongetje dat ziek was. 't werd wakker toen we naar hem keken. 't praatte erg onduidelijk zeker ook door de ziekte Sint-Vitus F dans. Er werd toen net een pop verloot ten bate van de inrichting, erg aardige pop in Friesch costuum.

Om vier uur gingen we daar vandaan en hebben naar den Dolder geloopt een uur, over een prachtige weg door het bosch. Om 5 uur in het treintje naar Baarn 't was nogal vol. Er speelde iemand harmonica leuke wijsjes maar 't piepte erg. Zoo wat om half zes waren we thuis.

6 Januari. " Met tante Bé eerst en toen met tante Mien naar het dorp geweest. Gelezen in Jaapje mooi boek is dat. Eerst tante Mien weggebracht, toen tant Bé mij weggebracht. Aan 't station was een man die bijna niet kon loopen van de pijn in zijn voeten. Ze zeiden dat hij heelemaal uit Duitschland was komen loopen. Verder een goede reis gehad. Van Grootmoeder f.1.- gekregen. 't Zijn erg gezellige dagen geweest. Een fijne vacantie er zoo veel in gebeurd. Morgen weer naar school verschrikkelijk! afschuwelijk! Ik ben 't heelemaal ontwend!"

Mej. W.M. de Bruyn

o-o-o-o

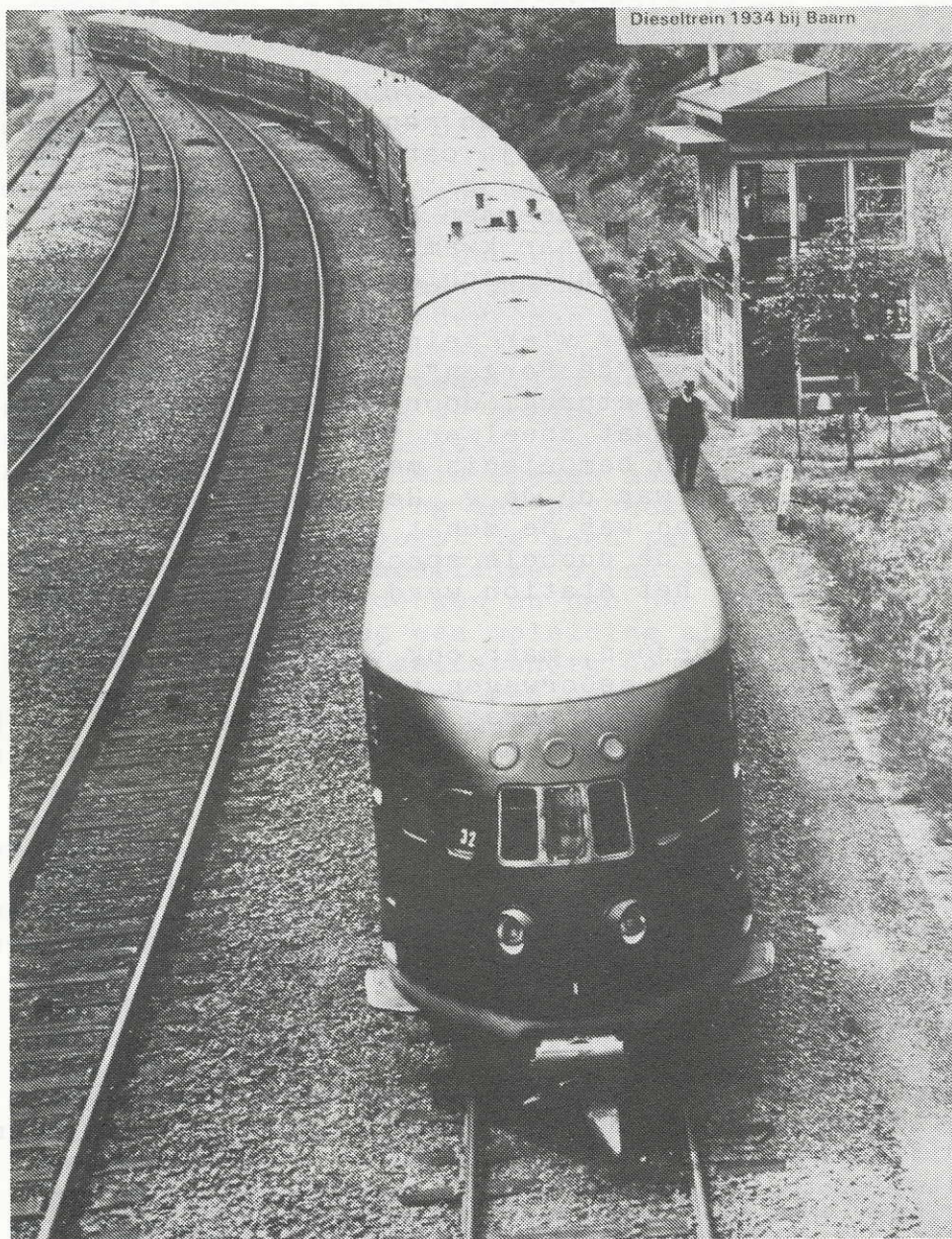
MEDEDELINGEN.

Lidmaatschapskosten vóór 1 maart 1990 voldaan:
f 2,50 reductie.

De Archiefgroep zoekt een typiste. Wie meldt zich aan? Inlichtingen bij mevr. W.v.d. Hoek-Baas,
Burg. Penstraat 4, 3741 AH Baarn.
tel. 02154-21470

Gaarne copy inleveren voor 25 januari 1990 bij
T. Biemans
Sophialaan 13
3743 CT Baarn.

" ZEG MAAR JOOP "

Al is hij niet zijn gehele loopbaan in Baarn gestationeerd geweest, toch kan men wel stellen gedurende het merendeel van zijn carrière.

De heer J. v. Dijk stond bij het spoor in Baarn bekend als Joop en zo leerden ook wij hem kennen.

Als jongen van elf jaar kwam Joop in Baarn wonen. Zijn vader was seinhuiswachter op Post 3 aan de Torenlaan.

Joop vertelt dat er vier seinhuisposten waren. De eerste heette "de Bergen". Deze stond tussen de Emmabrug en de voetbrug, door het personeel "de Rustende Jager" of wat speelser "de Duiventil" genoemd, want er was geen bemoeienis met een spoorwegovergang. De tweede post was op de v. Heutzlaan. De derde post aan de Torenlaan was de meest enerverende, want je moest hier ook de dubbele spoorwegovergang bedienen. De hoofdpst: het station werd ook wel Post T genoemd.

Door vaders toedoen, maar ook vanwege de oorlog, kwam Joop bij de spoorwegen terecht.

Joop vertelt dat hij eerst ondergedoken was, want hij stond op de nominatie om in Duitsland te moeten werken. Zijn vader haalde hem echter weer "te voorschijn" en bezorgde hem een baan bij de spoorwegen. In het begin van de oorlog was het personeel bij de spoorwegen namelijk vrijgesteld van de "Arbeits-einsatz". En zo startte zijn loopbaan op 13 augustus 1942 als negentienjarige en deze zou beëindigd worden op 1 april 1984.

Wat kon je als beginneling? Er waren nog geen geavanceerde opleidingen. De kennis werd overgebracht door de ouderen en Joop had geen vaste baan. Als "losse" stationsarbeider kon hij vegen, papier prikken, wissels smeren, ramen wassen of assisteren bij de kaartcontrole bij de in- en uitgang van het station.

U kunt het zich vast nog wel herinneren, eerst het kaartje kopen aan het loket en voor je het perron

opmocht werd je kaartje gecontroleerd en voor een dubbeltje kreeg je een perronkaartje, zodat je oma kon uitzwaaien.

Op 5 januari zou Joop nog éénmaal onderduiken, omdat er een overplaatsing dreigde naar Frankfort aan de Main.

17 September 1944 volgde de spoorwegstaking.

Iedereen wist wat hem te doen stond bij het uitbreken van deze staking: onderduiken.

"De kinderen van Jansen moeten onder de wol" was het sein om een veilig onderkomen op te zoeken.

Gedurende de oorlog werkte Joop samen met zijn vader en hij leerde snel, maar zijn vaste aanstelling plus promotie kwam pas na de oorlog in 1946.

Men bood hem een opleiding aan om rangeerder te worden, waarvoor een klein examen moest worden afgelegd en ter afsluiting een psychologisch testje.

"Rangeerder, daar moest je geen paniekerig iemand voor zijn, in een moeilijke situatie eerst een sigaretje opsteken, denken en dan pas doen". zegt

Joop. Er volgde nog een opleiding als blokwachter, dan werd je geacht zelfstandig de seinhuizen te kunnen bedienen, en nog een opleiding telegrafist

Na dit telegraafexamen werd Joop in 1954 in Soest gestationeerd, waar hij de treinen telefonisch moest binnen-en afseinen. Een éénmanspost, want niet alleen het binnen-en afseinen van treinen behoorde tot zijn taken, maar ook het bedienen van de wissels, de kaartverkoop en controle en de treinen laten vertrekken door het opsteken van het "spiegelei".

In de Soester Courant van 24 mei 1968 stond:

"Roemloze degradatie van NS Station Soest. Stationsbeambte v. Dijk sloot op zijn eentje het station".

De automatisering had zijn intrede gedaan maar ook het geringe aanbod van reizigers maakten dat station Soest niet meer rendabel was.

Maar nu lopen we vooruit: terug naar Baarn in oorlogstijd.

Joop vertelt: "Toen de joden op transport werden gesteld, gebeurde dit eerst nog met normale treinstellen. Dan zag ik de treinen door het ravijn aankomen,

juni 1945, Inkwartiering Canadezen station Baarn
 bovenste rij 2e v. links J.v.Dijk, naast hem
 J.IJsseldijk. 2e rij v. boven onder J.IJsseldijk,
 de vader E.v.Dijk.

21-7-1950. Overstroming in de voetgangerstunnel.
 J.v.Dijk voor het pomphuis.

met de SS-ers op de treeplanken het geweer in de aanslag. Bij Post 2 stond het sein meestal op onveilig, zodat het noodzakelijk was voor de machinist een stop te maken in Baarn. De SS-ers sprongen dan van de treeplanken en patrouilleerden op het perron. Dat deed ik ook in uniform en met de blik op oneindig, voor uniformen hadden de Duitsers een heilig respect. Ik liep met over elkaar geslagen armen over het perron langs de treinstellen. De ramen waren opengedraaid en zo nam ik brieven aan van deze arme mensen. Als de trein vertrokken was, raapte ik het restant op en deed deze laatste groet, maar dat besefte ik later pas, op de brievenbus.

In het ravijn werden vermoedelijk ook brieven geraapt, daar hoorde je niemand over want in oorlogstijd was het beter te zwijgen!

Aan het eind van mijn loopbaan werd ik nog eenmaal geconfronteerd met de oorlog. Ik werd onderscheiden met een lintje op 29 april 1983, wegens veertig jaar trouwe dienst, door toedoen van de direktie Nederlandse Spoorwegen. Enfin, er kwam iemand op mij toe die zei: "Joop je hebt me nog uit handen van de Duitsers gehouden". Ik herinnerde me het voorval toen hij het schetste. De heer Kok, ik vernam toen hoe hij heette, was opgepakt en stond met vele anderen onder bewaking te wachten op transport in de hal van het station. Ik keek naar al die mensen en ving zijn vragende, angstige blik op. Zonder omhaal pakte ik een stel bezems en ging al vegend in zijn richting gaf hem er één en al vegend liepen we met zijn beiden de hal uit".

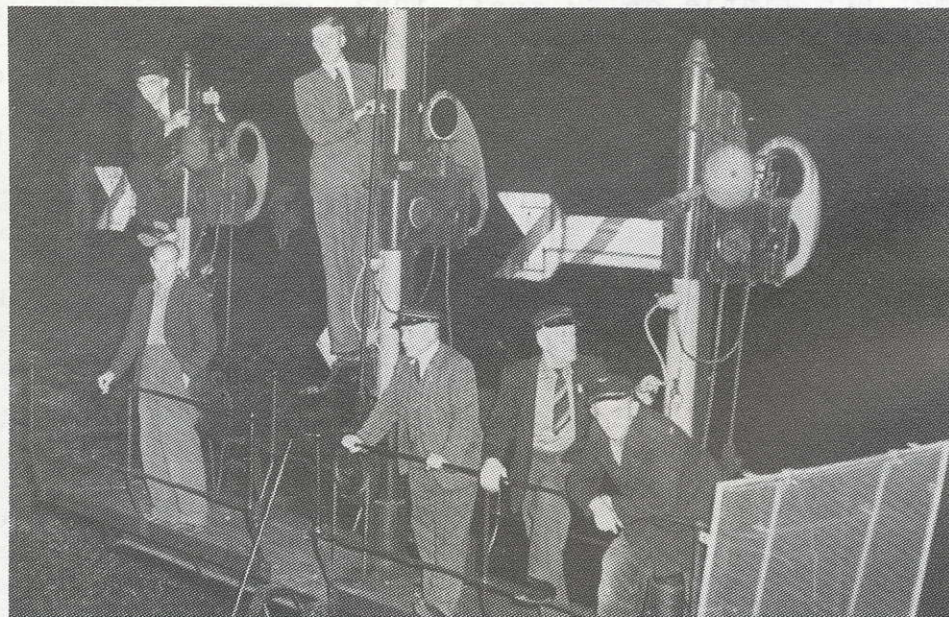
De oorlogstijd velen zullen hun herinneringen hebben en deze nooit vergeten. Zo ook een mevrouw uit de Moleriusstraat.

Joop vertelt: "Zij belde naar het station en vertelde dat haar studerende zoon ná spertijd met de trein uit Zutphen zou aankomen. Zij maakte zich zorgen, gezien de razzia's in 1943. Terecht, want bij het binnenlopen van de trein om 2100 uur liepen de SS-ers op het perron. Toch wisten we die jongen

J.v.Dijk voor een bloктоestel met een
A.R. beveiliging 1974

Intocht Koningin Juliana op de Kroningsdag 1948
bij de Emmabrug In de seinpaal v.li. naar re.
A.v.d.Twil, J.v.Dijk Onderste rij v.re.naar links.
J.Morre, T.Koops, J.Lokman.

het kantoor binnen te krijgen. We drukten hem een rode pet op het hoofd en hij zat ijverig te schrijven toen ze binnenkwamen met de vraag of er iemand was uitgestapt. We hielden ons van de domme en ze gingen weg; even later kwamen ze wéér met dezelfde vraag en wéér kregen ze hetzelfde antwoord. Daarna werd het rustig en hij belde naar huis: "ik kom eraan". Alleen de vraag "hoe" was nog niet beantwoord. Het antwoord kwam later op de avond, toen de trein van twaalf uur aankwam en Duitse officieren met een taxi van Legemaat naar Soestdijk moesten worden gebracht. Legemaat werd ingelicht en zou na het wegbrengen van zijn "vrachtje" terugkomen, zachtjes rijdend langs het station. En zo gebeurde. De student sprong op het draagrek achterop de taxi. In het pikkedonker zie ik nog die paar bungelende benen. De volgende dag bracht zijn moeder een krentebrood".

Joop is een gezellige prateren over de bezetting valt hem steeds wat in. Zo ook, dat generaal von Rundstedt weleens Baarn aandeed in een speciale trein. Deze moest tijdens de stop, voorzien worden van water en militairen hielden hierop toezicht, gaven ook het bevel: "Kraan dicht". Hollanders deden in die tijd nogal eens het tegenovergestelde dus: "Kraan open". Behalve de Duitsers had iedereen het grootste plezier.

Na de oorlog hervatte het leven zijn gewone gang. Joop stichtte een gezin kwam na de sluiting van het station Soest in Barneveld.

"Het Kippelijntje".

"We aten in die tijd nogal veel kip, iedereen had wel een zakje kippevoer op zak om die beesten te lokken".

Het "kipeten" duurde niet zo lang. In 1970 kwam JOOP naar Baarn, waar hij als loopjongen zijn carrière begon en in 1984 deze carrière trots afsloot als plaatsvervangend groepschef.

Wij danken de heer v. Dijk, "Zeg maar Joop", hartelijk voor dit interview.

INGEZONDEN.

Met belangstelling heb ik uw artikel over Baarnse bijnamen in "Baerne" nr.1 gelezen. De meeste heb ik niet gekend, maar het is wel interessant over het ontstaan van deze bijnamen te lezen.

U verzocht de lezers de namenlijst aan te vullen, aan dit verzoek wil ik gaarne voldoen. Aangezien het gaat over personen die ruim vijftig jaar geleden die bijnamen hadden kan het zijn dat ik niet van iedereen de gehele achtergrond weet.

Ongetwijfeld zijn er leden van "Baerne" die aanvullende gegevens kunnen verstrekken.

Willem van Gooswillegen was in de dertiger jaren een bekende voetballer van "Baarn". Wij kenden hem als "de Pruus" en ook wel als "Pruus Schippers". Het verband van de namen van Gooswillegen en Schippers weet ik niet. Wel dat er een familielid van hem was - een stiefbroer misschien? - genaamd Aalt Schippers. Deze speelde in "Baarn" en had de bijnaam "Aalt Stoof".

In de Laandwarsstraat - waar nu Roderijs gevestigd is - was vroeger het café van Teger. Misschien was hij zelf de beste klant van de zaak, want hij had een omvangrijke buik. Zijn bijnaam was dan ook zeer terecht "Teger Bierbuik". In dit verband vermeld ik nog dat veel Baarnaars de Laandwarsstraat beter kenden als de Jeneversteeg.

Jaap van den Brink was onderwijzer - eerst aan de Westerschool en later aan de Oorsprong - was algemeen bekend als "Bolle van den Brink". Hij was de meest veelzijdige en meest actieve verenigingsman die Baarn waarschijnlijk ooit gekend heeft. In dit verband wil ik gaarne verwijzen naar het artikel van Simon Zwiep in de Baarnsche Courant van 14 november 1988 waarin zijn vele activiteiten worden belicht. Een uniek mens, die wij door de jarenlange vriendschap met zijn ouders goed hebben leren kennen en waarderen.

Er was ook een "Slappe" namelijk "Slappe van Garderen".

of "Wandelende Apotheek" genoemd. Hij was knecht in de apotheek aan de Brinkstraat. Op de Oosterhei woonde Willem Wessels, beter bekend als "Zwarte Willem" en ook wel als "Onderdeurtje". In de omgeving Krugerlaan/Nasseaulaan woonden twee zusters: de dames de Lange. Zij deden haar naam geen eer aan, want zij waren klein van stuk en nogal gezet. Zij waren bekend als "De Stopflesjes" en ook wel als de "Potkacheltsjes". In Baarn woonde nog een klein vrouwtje, die wij kenden als "Hittepetit". Haar eigen naam heb ik nooit geweten. Het Badhotel had een tuinman in dienst om de grote tuin te onderhouden. Deze tuinman was een jonge man die zich in zijn vrije tijd gedroeg en kleedde als een dandy zoals een wat fatterig persoon in die tijd werd aangeduid. Hij droeg dan een zeer vlot costuum en reed statig op een mooie fiets. Wij kenden hem als "de Zevende hark" (zeer toepasselijk gezien zijn beroep) terwijl hij ook wel "de Gentleman Gardner" of "Engelse tuinman" werd genoemd. Eén van de Baarnse politieagenten, die nogal klein van stuk was, stond bekend als "Kruimel". Ik meen dat de man Struik heette. Iedereen kende natuurlijk de ijscoman Evert van Surksom, maar men kende hem beter als "Spats". Dit kwam van de naam "Spatsies" zoals hij zijn ijsjes noemde. Er was in die tijd een jongeman wiens echte naam ik niet meer weet, maar die bekend stond als "Kukirol". Een bekende figuur in Baarn was een bakkersknecht die men kende als "Teus Krentebol". Zijn echte naam was Teus de Boer. In Baarn voetbalde Ben van Diermen die de bijnaam had van "Ben Poep". Ik meen dat hij in het badhuis aan de Acacialaan heeft gewerkt en later bij de gemeente in dienst is geweest. Voor de oorlog kwamen in Baarn veel pensiongasten die meestal per trein arriveerden. Voor het station stond vaak een rijtuig, waarmee ze met hun bagage naar hun pension werden gebracht. Ook kon men in dit rijtuigje een rondrit door Baarn maken.

In die tijd hadden de rijtuigen houten wielen en ijzeren banden, maar het rijtuigje van Jan Verhoef had iets moderns: rubber banden, wat veel comfortabeler was. De koetsier stond dan ook bekend als "Jan Verhoef op gummi". Hij werd ook wel de "Spar" genoemd. Tot slot nog een anecdote over Jaap van Kouterik die iedereen kende als "Jaap Kont". Voor de oorlog - misschien nu ook nog - waren de Waaien gepacht door de Hengelaarsvereniging "De Snoekbaars". Je mocht daar alleen vissen als je lid was of voor een dag vissen een dagkaart kocht. Op die dagkaart stonden de maten van diverse vissoorten; als je een vis onder de maat ving, dan moest die weer worden teruggezet in de Waai. Ik zou eens een dag gaan vissen met mijn vriend Johan van den Brink - die later met mijn zuster trouwde - en dus kochten wij een dagkaart. Wij bekeken de namen en maten van de vissen; wij kenden wel de karper, de snoek, de paling enz. maar niet de blik of blei. Wij begonnen bij de Bisschopswaai en daar zat Jaap Kont te vissen. Wij vroegen hem! "Jaap, wat is een blik of blei?". Deze sprak toen de onsterfelijke woorden: "Een blik of een blei is een vissie dat je zo wel eens vaaàngt". (dit is geen tikfout, maar een aanduiding dat zijn antwoord in plat-baarns werd gesproken). Maar zo leer je nog eens wat. Ik weet niet of u deze namen wilt publiceren, omdat sommige mensen of hun nabestaanden nog in leven zijn. Maar ik hoop hiermede een aardige aanvulling voor uw bijnamenarchief te hebben verstrekt.

Vriendelijke groeten

L.van Wijkvliet.

o-o-o-0

HET MEDELIJDEN VAN DONALD DUK.

Zoals bekend, kreeg Baarn in 1969 weer het oude gemeentewapen terug en stuurde de bisschop de Romeinse slaaf met paard na meer dan honderd jaar weg. De komst van dit paard met zijn berijder is een overbekende, maar nog altijd gemakkelijke geschiedenis, waarover wij reeds eerder schreven. In 1866 n.l. stelde Burgermeester Laan de Raad voor om het gemeentewapen te veranderen. Als reden gaf hij op dat "nu de Vuursche bij Baarn is gevoegd, de vroegere gemeente niet meer bestaat". Die samesmelting had echter al tien jaar eerder plaatsgevonden; bovendien was nergens bepaald dat bij toevoeging van een buurtschap een gemeente zou ophouden te bestaan. Er behoefde dus helemaal geen nieuw wapen te komen. Hoe dan ook, Burgermeester Laan verraste de aanwezigen met een gloednieuw ontwerp. De brave raadsleden, blijkbaar gespeend van elk gevoel voor historie en traditie, hechtten zonder meer hun goedkeuring aan de schets, die hun getoond werd. Men besloot aan de koning te vragen het nieuwe wapen te mogen voeren. En wat voor een wapen! " Een veld van lazuur, beladen met een springend paard van zilver, getoomd van keel (rood) en geleid door een Romeinse slaaf van goud; het schild bedekt met een gouden gravenkroon; onder aan het schild een lint van keel, waarop het motto: *Vis temperata fortior* (oftewel Beteugelde kracht is sterker)". Hoe die zinspreuk op het vredige Baarn moest worden toegepast ontging de goegemeente ten enen male; ook begreep men niet wat zo'n woest paard en een slaaf uit de oudheid in Baarn te zoeken hadden. De Hoge Raad van Adel had de verandering "hoogst zonderling" genoemd; bij alle twaalfhonderd gemeentewapens in ons land was zo'n verzoek nog nooit voorgekomen. Toch verleende op 6 maart 1867 Koning Willem III zijn hoge goedkeuring aan het nieuwe embleem. De bisschop was na vijf eeuwen verdrongen door een man-met-paard.

Hoe Burgermeester Laan aan deze vreemde wapenfiguur kwam is voor velen een bekend verhaal.

Baronesse Hulft Taets van Amerongen, hofdame van Koningin Sophie, had tijdens een reis naar Stuttgart een prachtig marmeren beeld gezien, bewonderd en nagetekend. De Taets van Amerongen waren bevriend met de familie Laan en op een ontvangst bij de Burgermeester werd de schets van het beeld getoond.

Bij het afscheid "vergat" de enthousiaste hofdame haar kunstwerk mee te nemen. En hier beginnen de geruchten. De Burgermeester zou buitengewoon gecharmeerd zijn geweest van de barones en wist blijkbaar geen groter bewijs van verering te schenken dan om haar tekening om te zetten in een nieuw gemeentewapen. Maar nog een andere mogelijkheid werd aangestipt: was de heer Laan in zijn hart anti-katholiek en hinderde hem de bisschopsfiguur hem?

De Baarnse oud-archivaris Baron d'Aulnis kwam er in een brief openlijk voor uit!

"Ik ben er van overtuigd dat Mr. Laan uit anti-papisme heeft gehandeld". De burgerij was kennelijk niet zo gelukkig met het nieuwe wapen. Al spoedig klonken schimpscheuten en in het begin van deze eeuw sprak men spottend over "de badmeester met het paard van Kuyer". Op een vergadering van de R.K.-inwoners van Baarn in 1919 besloot men om "pogingen in het werk te stellen tot terugkrijgen van het oude gemeentewapen met de bisschop".

De bisschopsaktie nam steeds vastere vormen aan en werd op den duur in officiële banen geleid. In oktober 1938 informeerde Burgermeester van Reenen bij de secretaris van de Hoge Raad van Adel of er een redelijke kans bestond op inwilliging tot herstel van het oude wapen van Baarn. Het antwoord was bemoedigend en men bekeek reeds intensief welke oude bisschopsfiguur het meest aannemelijk mocht worden geacht om man-en-paard te vervangen. Er kwam echter oppositie uit de Christelijke Historische hoek.

De C.H. kiesvereniging verzocht de Raad tijdens een zitting in 1939 het voorstel van Brugemeester en Wethouders- herinvoering van het oorspronkelijke

wapen- niet aan te nemen. De kiesvereniging was bevreesd dat "het overgrote deel der Baarnsche burgerij welke de Protestantse beginselen is toegedaan, aan een bisschop aanstoet zou kunnen nemen". Als tweede argument schoof men de financiële konsequenties naar voren. Dit laatste bezwaar was doorslaggevend en het voorstel werd voorlopig teruggenomen.

De bisschop verdween tot na de tweede wereldoorlog in de ijskast en bleef daar tot de jaren zestig. Pas in de raadsvergadering van 4 juni 1969 werd unaniem besloten tot herstel van het oude gemeentewapen.

Op 18 september van dat jaar verleende Koningin Juliana aan Baarn het nieuwe wapen.

Door alle feestvreugde om de terugkeer van de bisschop, was men het arme weggejaagde zilveren paard met zijn gouden slaaf vergeten. Niemand had medelijden, terwijl ze meer dan honderd jaar het wel en wee van de Baarnse bevolking hadden meegemaakt. Waar de Romein gebleven is, is tot op heden onbekend, al doen er zoals gewoonlijk in ons dorp allerlei geruchten de ronde. Het paard hebben we echter terugggevonden en er zijn waarschijnlijk maar weinig Baarnaars, die weten waar.

Het heeft zich bedroefd, maar ook wat angstig teruggetrokken in een donker hoekje op het schoolplein van de Nieuwe Baarnse School aan de Smutslaan. Zijn kracht lijkt voorgoed beteugeld en is waarschijnlijk niet sterker, al staat er anders op zijn buik geschreven. Leunend tegen een muurtje zit het be- rustend te wachten op de schoolkinderen, die het mogen beklimmen. De schepper van dit beeld, is de Haagse beeldhouwer Donald Duk (zo heet hij echt, het is geen grap.) en het is in 1985 geplaatst na het tot standkomen van de nieuwe vleugel aan de school. Donald Duk kreeg de opdracht om een beeld te maken voor een kinderspeelplaats, dat niet alleen aantrekkelijk voor kinderen moest zijn, maar dat ook als klimobject dienst zou kunnen doen en derhalve

sterk moest zijn. Omdat hij als Hagenaar niets van Baarn wist, raadpleegde hij een boek over heraldiek en stuitte op de geschiedenis van het Baarnse wapen.

Medelijden deed hen besluiten het paard te helpen. Uit massief kunststof gegoten mag het wat ons betreft tot in lengte van dagen Baarn blijven verfraaien.

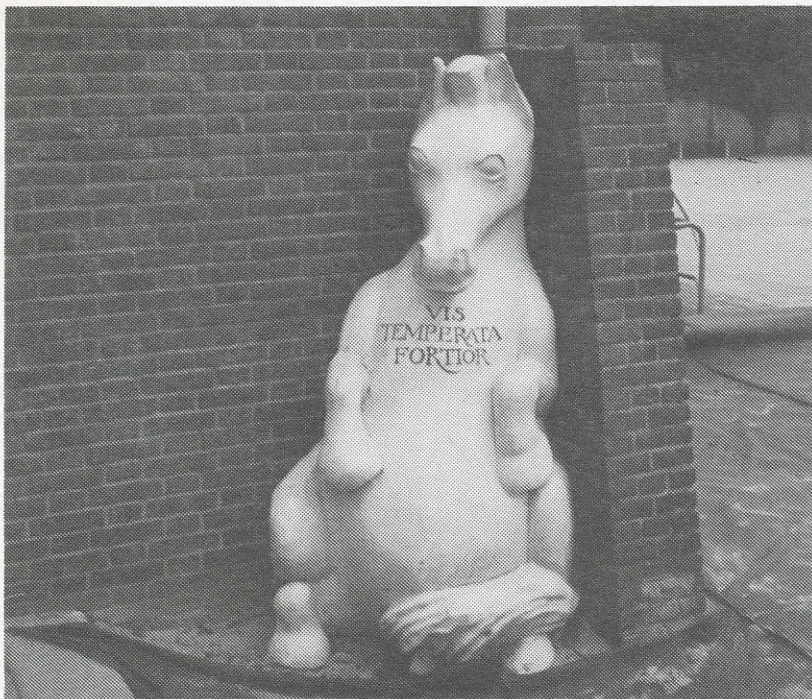
J.Kruidenier.

Bron:

Geschiedenis van het wapen van Baarn.-

E.H. Witsenburg-Horsman.

Baerne. 9de jaargang. nr.1.

Het Paard op de speelplaats van de Nieuw Baarnse School.

Dagelijks Bestuur van de Historische Kring "Baerne"

Voorzitter : F. Zorn
Secretaris : F. Muts-Snel
Penningmeester : E. v.d. Steeg
Secretariaat : F. Muts-Snel, Gaslaan 41, 3741 WJ
Baarn. Tel. 02154 - 17526.
Ledenadministratie : N. Kuyt-Smit, Van Wassenaerlaan
16, 3742 AH Baarn.

De lidmaatschapskosten van de H.K. "Baerne" bedragen:

f 35,-- per jaar per gezin
f 25,-- per jaar voor een individueel lid
f 12,50 per jaar voor een jeugdlid (14 t/m 18 jaar)

Postadres van de H.K. "Baerne" : Postbus 326
3740 AH Baarn

Bankrekeningnummer : 30.47.28.292

Postbanknummer : 4192133

"Baerne" verschijnt viermaal per jaar.

Losse nummers à f 3,-- verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit,
Van Wassenaerlaan 16, 3742 AH Baarn.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, micro-
film of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftel-
ijke toestemming van de redactie.